

Redogörelse

för

de senaste förändringarna i Svenska tullagstiftningen jemte några dermed i sammanhang stående frågor*).

Af

S. E. Warburg,
 Dansk Generalkonsul i Göteborg.

Man kan väl icke säga, att Sverige i och med den senaste riksdagens beslut på tull-lagstiftningens område inträddt i något nytt skede i fråga om näringslagstiftningen, men likväl hafva de fattade besluten, med dem föregående utredningar och öfverläggningar, icke saknat betydelse. I första rummet kan man dit räkna, att de ansträngningar från skyddsvännernas sida, som började vid den näst föregående riksdagen och fortsattes under mellantiden samt vid den nya riksdagens början, icke vunno någon som helst framgång. Dit hör ock antagandet af den nya handels- och sjöfartstraktaten med Frankrike, hvarigenom ej blott trygghet bereddes för en tid af minst 10 år åt sjöfarten och exporten på Frankrike, utan ock åtminstone några importartiklar ställdes för samma tid utanför området af dem, hvilka protektionismen kan hoppas få tullförhöjda. Förhandlingarna härom torde således icke sakna intresse äfven för Dan-

*) Denne Indberetning, der er bleven overladt Tidsskriftet til Offentliggjørelse, er forfattet i Juli d. A. paa Opfordring af Direktøren for det danske Udenrigsministerium.

Red.

Redogörelse

för

de senaste förändringarna i Svenska tullagstiftningen jemte några dermed i sammanhang stående frågor*).

Af

S. E. Warburg,
 Dansk Generalkonsul i Göteborg.

Man kan väl icke säga, att Sverige i och med den senaste riksdagens beslut på tull-lagstiftningens område inträddt i något nytt skede i fråga om näringslagstiftningen, men likväl hafva de fattade besluten, med dem föregående utredningar och öfverläggningar, icke saknat betydelse. I första rummet kan man dit räkna, att de ansträngningar från skyddsvännernas sida, som började vid den näst föregående riksdagen och fortsattes under mellantiden samt vid den nya riksdagens början, icke vunno någon som helst framgång. Dit hör ock antagandet af den nya handels- och sjöfartstraktaten med Frankrike, hvarigenom ej blott trygghet bereddes för en tid af minst 10 år åt sjöfarten och exporten på Frankrike, utan ock åtminstone några importartiklar ställdes för samma tid utanför området af dem, hvilka protektionismen kan hoppas få tullförhöjda. Förhandlingarna härom torde således icke sakna intresse äfven för Dan-

*) Denne Indberetning, der er bleven overladt Tidsskriftet til Offenliggjørelse, er forfattet i Juli d. A. paa Opfordring af Direktøren for det danske Udenrigsministerium.

Red.

mark, och detta är anledningen, hvarför jag trott mig böra lemna en kortfattad redogörelse för dessa förhandlingar.

På grund af ett beslut af 1880 års riksdag uppdrog Kongl. Majestät åt den komité, som förut varit tillsatt i ändamål att utarbete förslag till ny tulltaxa (med särskild hänsyn till metersystemets införande), att tillika verkställa en «omfattande och sorgfällig undersökning af rikets särskilda näringars och industrigrenars nuvarande ställning». Det var i sjelfva verket en fortsättning af enahanda arbete, som varit uppdraget åt den 1858 förordnade s. k. finanskomité, hvars betänkande afgafs i Februari 1863 och innehöll en redogörelse för Sveriges ekonomiska och finansiella utveckling under åren 1834—60. Det var således i sin ordning, att den nya komitén i sin historiska utredning gick tillbaka till samma år, der den äldre slutade, eller 1860. På detta vis kan man nu lätteligen erhålla en öfversigt af landets ekonomiska utveckling från och med 1834 t. o. m. 1879, hvarmed den senaste komitén slutat.

Det bör härvid ej lemnas oanmärkt, att den ena som den andra undersökningen uppkallats hufvudsakligen af de klagomål öfver näringarnas ställning, hvarmed protektionismens anhängare alltid söka motivera sina anspråk på ökad skydd åt näringarna, eller, såsom det nu mera kallas, «skydd åt svenska arbetet». Båda undersökningarna hafva ledt till det resultat, att de mörka föreställningssätten befunnits i det stora hela sakna grund i verkligheten.

Den sista komitén, hvilken jag vill kalla 1880 års komité, började sin verksamhet med att utarbete en mängd frågor rörande landets näringslif, hvilka, tryckta

på blanketter, skickades omkring i landet. Frågorna omfattade 1) Fabriksindustrien och bruksrörelsen, 2) Sågverksrörelsen, 3) Grufdriften, 4) Handtverkerierna, 5) Jordbruksnäringen, 6) Husslöjden. Icke mindre än 11,588 exemplar af dessa frågoformulär utskickades i landet, deraf dock endast 1,928 återkommo med svar.

På grund såväl af dessa svar som andra statistiska uppgifter utarbetade komitén en tabellarisk öfversigt öfver Sveriges industriella utveckling åren 1860—1879, innefattad i ett drygt häfte om 272 kvartsidor, hvilket utan tvifvel utgör den lärarikaste delen af komitébetänkandet. Här meddelas uppgifter icke blott rörande näringarna, utan ock rörande rikets folkmängd, ut- och invandring, taxeringsvärdet å jordbruksfastighet samt å uppskattad inkomst å bevillning, in-teckningar, konkurser, fattigvård, jordförbättringar, in- och utförsel af jordbruks- och ladugårdsprodukter m. m., äfvensom rörande sjöfarten, kommunikationsväsendet, post- och telegrafverken, banker, försäkringsbolag m. m., med ett ord rörande allt, som kunnat vara egnadt att gifva en föreställning om landets ekonomiska utveckling i dess helhet.

Det ligger i sakens natur, att ett land, som fått fortfarande åtnjuta fred och som icke varit hemsökt af några större olyckor, vare sig i missväxt, ihållande svårare handelskriser eller annat — om också tillfälliga ogynnsamma förhållanden icke saknats — skall hafva gått framåt i det stora hela, äfven då ett eller annat år kunnat visa en tillbakagång på det ena och andra området. För bedömandet af förhållandena får man således icke fästa sig vid ett eller annat enstaka års vare sig framåtgående eller tillbakagående, liksom icke

heller en eller annan närings bättre eller sämre tillstånd, utan måste man verkställa jemförelserna i längre tidsperioder.

I ett land som Sverige spelar dervidlag årsväxten en mycket betydande roll, hvarefter följa bergsbruket och trävarurörelsen, det förstnämnda synnerligast med hänsyn till landets allmänna inre välstånd, de två sistnämnda synnerligast med hänsyn till handelsbalansen med deraf följande finansiella förhållanden.

I sistnämnda afseende är dock äfven hafreutförseln af stor vikt. Man kan utan öfverdrift beräkna en fullgod skörd i Sverige till ett värde af omkring 500 millioner kr., deraf på spanmålen fölle omkring 250 millioner; på rotfrukter 30 millioner och på gräs jemte andra foderväxter 220 millioner, och man kan likaledes beräkna skillnaden emellan ett fullgodt och ett svagare år till omkring 150 millioner kronor. Det är således lätt att inse, hvilket stort inflytande ett godt eller ett dåligt skördeår utöfvar på landets ekonomiska ställning.

Den öfversigt komiterade lemnat af skördebeloppen från och med 1860 till och med 1879 röjer de vaxlingar årsväxten varit underkastad, men vittnar tillika om ett framåtgående i det hela, om också icke i så stora mått, som visa sig på andra industriella områden. Den största skördetillökningen gäller hafren, hvarå skörden år 1879 endast sedan 1865 ökats till nära dubbelt, under det att utsädet samtidigt endast stigit med en tredjedel. Förklaringen ligger deri, att, med den lättade afsättningen till England och dermed höjda hafrepriser, odlingen af detta sädesslag blifvit ej blott ökad till jordvidden, utan ock bedrifven med större omsorg än tillförne.

Af tullkomiténs innehållsrika statistiska siffror må här vidare anföras några, som bäst visa landets utveckling.

Folkmängden, som år 1860 utgjorde $3\frac{9}{10}$ millioner, utgjorde 1879 $4\frac{6}{10}$ millioner.

Taxeringsvärdet för jordbruksfastighet har stigit från 1800 millioner kronor år 1862 til 2100 millioner år 1879. Åkerjorden utgjorde år 1865 $4\frac{7}{10}$ millioner tunnland emot $5\frac{8}{10}$ millioner tunnland år 1879.

Samtidigt har skörden af spanmål stigit från $13\frac{1}{5}$ millioner tunnor till $19\frac{8}{10}$ millioner tunnor. En jämförande tablå öfver Sveriges skördar under några år mellan 1860—1879 meddelas nedanför.

Skördebelopp.	1860.	1865.	1875.	1879.
Hvete..... Tr	509,000	522,000	718,000	669,000
Råg..... —	3,764,000	3,641,000	4,081,000	4,038,000
Korn..... —	2,668,000	2,603,000	3,224,000	3,107,000
Hafre..... —	4,677,000	5,501,000	9,564,000	10,267,000
Blandsäd..... —	1,209,000	881,000	1,177,000	1,171,000
Ärter..... —	} 391,000	298,000	376,000	298,000
Bönor..... —		43,000	76,000	56,000
Vicker..... —		93,000	174,000	159,000
Potatis..... —	7,986,000	8,435,000	11,125,000	7,955,000
Andra rotfrukter —		714,000	1,085,000	1,351,000
Gräs och andra foderväxter.. Ctn.			46,535,000	57,310,000

I följd af den ökade konsumtionsförmågan har dock införseln af jordbruksalster stigit betydligt. En jämförande tablå öfver utförseln och införseln af jordbrukets alster under några år följer nedan.

	Införsel.				Utförsel.			
	1860.	1865.	1875.	1879.	1860.	1865.	1875.	1879.
Kreatur: Hästar Stk.	584	657	975	1,379	142	1,583	773	1,430
Nötkreatur.. —	2,300	1,100	1,600	2,200	600	7,200	20,300	30,500
Får..... —	30	656	431	324	—	11,300	16,700	23,200
Svin..... —	1,100	1,200	3,900	4,300	500	15,700	13,100	14,400
Kött..... Cntn.	11,600	11,600	17,900	27,700	200	3,800	2,800	3,500
Fläsk..... —	9,100	17,600	209,700	300,400	400	4,300	6,200	1,200
Smör..... —	20,100	22,400	32,200	53,200	900	11,600	76,600	109,300
Ost..... —	11,600	12,200	24,500	9,400	900	500	2,400	4,000
Spannål: Hvete..... Kbf.	31,000	89,000	45,000	239,000	613,000	260,000	583,000	495,000
Råg..... —	395,000	614,000	4,062,000	5,961,000	1,478,000	342,000	35,000	79,000
Korn och Malt —	29,000	111,000	237,000	225,000	2,708,000	1,837,000	1,936,000	2,397,000
Hafre..... —	34,000	187,000	567,000	609,000	6,304,000	11,839,000	15,238,000	24,476,000
Hvete mjöl.. Cntn.	19,000	106,000	605,000	646,000	300	5,700	66,400	54,400
Rågmjöl.... —					2,400	7,000	7,000	12,800

Rikets utförsel och införsel, beräknade i kronor, nedananförda år har utgjort

	1860.	1865.	1875.	1879.
Införsel	82 mill.	106 mill.	208 mill.	226 mill.
Utförsel	86 —	108 —	207 —	186 —

Då den ökade välmågan i ett land vanligtvis visar sig i en tilltagande införsel af sådana artiklar, som konsumeras af den stora massan, meddelas här nedan en tabell öfver införseln af dylika artiklar under några år från 1860—1879.

Införsel.	1860.	1865.	1875.	1879.
Bomull Sklpd.	19,226,000	7,600,000	14,072,000	16,073,000
Kaffe..... —	15,163,000	16,865,000	23,443,000	24,799,000
socker oraff. . —	37,707,000	35,584,000	45,812,000	42,129,000
do. raff. . . —	3,671,000	7,972,000	27,355,000	30,101,000
Sirup —	1,010,000	4,332,000	11,264,000	12,196,000
Tobak oarbetad —	5,671,000	5,673,000	7,308,000	13,032,000
Manufakturvaror af Silke —	58,000	81,000	158,000	119,000
Manufakturvaror af Bomull —	852,000	878,000	2,679,000	1,517,000
Manufakturvaror af Ull.. —	1,005,000	1,116,000	3,691,000	3,014,000
Ull —	2,548,000	3,296,000	3,280,000	2,143,000

Med hänsyn specielt till Jernindustriens utveckling bör framhållas, att tillverkningen af tackjern sedan år 1860 ökats med nära dubbelt, från $4\frac{1}{3}$ millioner centner år 1860 till 8 millioner centner år 1879, och af stångjern med 50 % eller från $3\frac{1}{5}$ millioner till $4\frac{9}{10}$ mil-

lions centner. Jernutförseln utgjorde: af tackjern 1860 299,000 centner emot 813,000 centner år 1879, af stångjern $2\frac{1}{3}$ millioner centner år 1860 mot $2\frac{6}{10}$ millioner centner år 1879. Samtidigt härmed har konsumtionen af jern inom landet betydligt ökats till följd af de stora mekaniska verkstäderna, som trädt i verksamhet.

Den viktiga trävarunäringen har också gått mycket framåt; detta visar sig bäst, då man jemför utförseln i de sista årtiondena. Man finner då, att utförseln af plankor och bräder stigit från 58 millioner kubikfot år 1865 till 82 millioner kubikfot år 1875 och 102 millioner kubikfot år 1879.

Sveriges handelsflotta har också icke obetydligt tillväxt, i synnerhet är detta fallet med ångbåtsflottan. År 1865 utgjorde svenska handelsflottan st. 3155, hvaraf 197 ångare, med en sammanlagd dräktighet af nyläster 83,500 (1 nyläst = 100 centner), år 1879 st. 4302, hvaraf 752 ångbåtar, med 531,000 tons dräktighet.

Af svenska fartyg inseglade bruttofrakter beräknas för år 1879 till 32 millioner kronor.

Enligt tullkomiténs betänkande uppgick den beräknade sammanlagda inkomsten af rörelse, näring eller yrke i Sverige:

för år 1864 till Kronor	91	millioner
— - 1871 — —	102	—
— - 1878 — —	181	—
— - 1879 — —	161	—

Om man kastar en blick på fabrikernas utveckling under åren 1865—79, sådan den visar sig i oftanämnde komiténs betänkande, finner man väl en ökning i de flesta fabrikers tillverkningsvärde, men den relativt star-

kaste utvecklingen faller afgjordt på de fabriker, hvilka äro naturliga för vårt land, såsom jernförädlings-, tändsticks- och pappersfabriker m. m. Af de mest skyddade fabriksnäringarna framträda egentligen blott tobaksfabrikerna med någon betydligare ökning, under det att sådana af starkt tullskydd gynnade fabriker, som klädesfabriker, bomullsgarnsspinnerier m. fl., i allmänhet samtidigt väl gått något framåt i tillverkningsvärde, dock endast undantagsvis i samma grad, som de förstnämnda slagen af fabriker.

Här följer en tabell öfver de större och viktigare fabrikernas tillverkningsvärde under en del år:

	Tillverkningsvärde i Kronor.			
	1860.	1865.	1875.	1879.
Mekaniska verkstäder och gjuterier	4,662,000	7,927,000	31,247,000	17,813,000
Socketbruk	11,925,000	13,091,000	17,700,000	15,061,000
Bomullsgarns spinnerier	12,182,000	8,725,000	14,048,000	10,815,000
Tobaksfabriker	4,570,000	6,380,000	10,356,000	10,345,000
Bomullsväfnadsfabriker	4,493,000	4,283,000	10,606,000	9,054,000
Klädesfabriker	9,191,000	8,623,000	13,102,000	7,031,000
Maltdrycksfabriker.	580,000	483,000	5,031,000	6,816,000
Pappersbruk	3,066,000	2,851,000	6,817,000	5,936,000
Tändsticksfabriker.	455,000	605,000	6,116,000	5,475,000
Garfverier	4,245,000	4,859,000	7,463,000	4,948,000
Snickerifabriker . . .	40,000	18,000	3,685,000	3,456,000
Kemiskt Tekniska fabriker	347,000	519,000	2,476,000	2,527,000
Glasbruk	1,515,000	1,632,000	3,310,000	2,065,000
Färgerier	1,587,000	1,241,000	2,806,000	1,951,000
Såp och tvålfabriker	859,000	1,341,000	2,146,000	1,834,000
Pappersmassfabriker			1,124,000	1,735,000

	Tillverkningsvärde i kronor.			
	1860.	1865.	1875.	1879.
Porlinsfabriker . . .	885,000	1,045,000	2,594,000	1,443,000
Fabriker för hetylle och bland-väfnader	1,524,000	1,176,000	911,000	1,375,000
Skeppsbyggerier . . .			3,382,000	1,351,000
Oljeslagerier	1,076,000	1,560,000	2,155,000	1,212,000
Jern- och stålfabri- ker		85,000	1,293,000	1,171,000
Stearinljusfabriker .	562,000	749,000	1,357,000	1,106,000
Stenbuggerier		101,000	444,000	629,000
Sidenfabriker	930,000	1,094,000	1,196,000	626,000

Ett spörsmål, som i Sverige väckt och väcker icke ringa bekymmer, är det om landets stigande skuldsättning. Det är nemligen icke blott staten, som upptagit och upptager lån, utan också jordbrukarne i de s. k. hypotekslånen.

Komiténs öfversigt visar, att i förra fallet, nemligen från statens sida, återstod vid 1879 års slut en kapital-skuld af 220 millioner kr. Hypoteksföreningarnas och Hypoteksbankens återstående obligationsskuld utgjorde vid samma tid c:a 290 millioner kr., sedan under årens lopp betydliga amorteringar skett.

Denna stora skuldsättning framhålles ofta af de mera misströstande såsom ett bevis på ekonomiskt tillbakagående, så mycket mer som, mena de, landet därför icke erhållit god valuta, utan använt de upplånta medlen till införande från utlandet af en mängd lyx-artiklar, hvilken import för den skull borde genom höjda tullsatser allvarligt stärfjas.

Härtill kan man likväl å andra sidan visa, att först hvad statens skuldsättning vidkommer landet därför

erhållit vid 1879 års slut icke mindre än 181 sv. mil statsjernväg (= 1935 kilometer), hvilkas byggnadskostnad utgjort cirka 200 millioner, hvarförutom staten till enskilda jernvägar lemnat betydliga anslag och låneförskott, hvaraf allt det resultat uppstått, att Sverige vid 1879 års slut egde jernvägar, statens och enskilda, till en sammanlagd längd af 530 sv. mil (= 5665 kilometer) med en anläggningskostnad af cirka 400 millioner. I afseende på importen af lyxartiklar, hvartill de utländska lånen skulle i väsentlig mån blifvit använda, må nämnas, att endast under tidrymden från 1860—1879 uppgår införseln af redskap och maskinerier till 105 millioner, och dessa importartiklar kunna väl icke räknas till lyxartiklar, utan hafva väl fastmer bidragit till landets förkofran. Att jordbruket genom hypotekslånen blifvit förhjelpt till en mycket stark förkofran, borde icke heller kunna förnekas af någon, som sett förhållandena i Sveriges bygder förr och nu. Några exakta siffror kunna väl icke härutinnan framläggas, men sådana framträda i afseende å den kapitalbildning, som innehålles i de penningar, hvilka insatts uti bankerna, en kapitalbildning, hvari också jordbruket tagit del, om äfven hufvudsakliga delen torde falla på andra näringar och andra samhällsklasser, hvilka genom jordbrukarens större konsumtionsförmåga jemte dermed förenade bättre lönevillkor för tjenstemän och arbetare blifvit satta i tillfälle att göra besparingar. Insättningarna i rikets samtliga banker utgjorde vid 1879 års slut 240 millioner kronor, hvar till kommer insättningar i sparbankerna 140 millioner, i ränte- och kapitalförsäkrings-anstalterna 17 mill. Alltså en sammanlagd summa af cirka 400 millioner, hvilken bör tagas med i räkningen. Man känner ock, att ett ej

obetydligt belopp af inhemska obligationer finnes inom landet.

Det var naturligt, att de upplysningar, som genom denna komités redogörelser kommo i dagen, skulle ganska mycket inverka på riksdagens tänkesätt rörande behovet och nödvändigheten af lagstiftningens mellankomst, för att dels skydda det svenska arbetet, dels stäfja importen af öfverflödsvaror, och detta så mycket mer som den nedgång, komiténs tabeller visade på åtskilliga fabriksstillverkningars områden, under året 1880 åter varit stadd i uppåtgående.

Tullstriderna började vid förhandlingen om regeringens förslag till förnyande af handels- och sjöfarts-traktaten med Frankrike; de punkter, hvarvid man å den protektionistiska sidan der fäste sig, voro hufvudsakligast trenne. nemligen de något jemkade tullsatserna å linneväfnader, tullfrihet å redskap och maskinerier samt de lägre vintullarne. Man uträknade, att de förluster, landet skulle lida genom att icke få lägga högre tull på dessa varor, ingalunda uppvägdes af de fördelar, som bereddes landet genom en tryggad frihet från umgälder i franska hamnar åt sjöfarten samt genom den i fördraget beviljade nedsättning i tullen å hyflade bräder och jern, rörande hvilken sista artikel man ondgjordes deröfver, att Frankrike höjt den i föregående fördrag stipulerade tullsatsen. Man ville gerna, hette det, hafva en handelstraktat med Frankrike, men icke en tariff-traktat, som bunde lagstiftarens händer under en lång följd af år. Häremot anmärktes, att de artiklar, rörande hvilka man nu blefve «bunden», blifvit mycket reducerade, jemförde med den förra traktaten. Efter det öfverläggningarna härom fortgått rätt länge i bevillningsutskottet,

kom utskottets betänkande till riksdagen i början af Mars; första kammaren biföll Kongl. Maj:ts proposition utan synnerlig strid, hvaremot striden i andra kammaren var ganska liffig, i det den fortgick under tre dagar. Ställningen var under någon tid ganska oviss, och man märkte nu, att protektionisterna begagnat tiden väl från riksdagens början, för att inverka på de många nyvalda ledamöterna af kammaren å derför hållna möten, genom utgifvande af ett särskildt tidningsblad m. m. Genom finansministerns klara och öfvertygande utredning af saken och genom de kraftiga skäl i politiskt afseende, som framlades af Hans Excellens statsministern, bragtes dock flertalet öfver på regeringsförslagets sida och växte väl i sista stunden med ett par tiotal, så att segern vanns med 113 röster mot 81.

Härmed voro skyddsvännernas första ansträngningar omintetgjorda och framgång vunnit åt de mera frihandelsvänliga åsigtorna. Men ännu återstod det af Regeringen framlagda nya tulltaxeförslaget, grundadt på förutnämnde komités betänkande, hvilket Regeringen med obetydliga modifikationer antagit.

Här gällde det först tullen å landtmannaprodukter, i afseende å hvilka protektionisterna vid föregående riksdag vunnit någon framgång, i det denna riksdag belagt dels med tullafgifter dels med s. k. registreringsafgifter de förut tullfria artiklarne hvetemjöl, majs och majs mjöl. Man ville nu dertill lägga tullafgifter äfven å allt slags mjöl, fläsk, gryn.

Intetdera af dessa förslag rönte framgång i bevillningsutskottet, lika litet som man der förmådde vinna flertal för ökad tull å sulläder. Regeringens förslag till ny tulltaxa segrade i allmänhet i bevillningsutskottet

med så väl dess förslag till sänkning i vissa tullsatser, såsom å bomullsgarn, som dess förslag till höjning, hvaribland må nämnas leksaker, å hvilka afgiften höjdes från 50 öre till 1,50 öre pr. kilo samt den förstuckna höjning, som låg i borttagande af den hittills medgifna beräkning af thara å vissa artiklar. Endast i en vigtig punkt nedsattes Regeringens förslag, nemligen i fråga om mineraloljor, med hänsyn dertill, att detta vore en artikel, som numera inginge i den fattiges förbrukning.

Mot bevillingsutskottets betänkande afgåfvos reservationer i tvenne olika riktningar, nemligen i frihandelsriktning af Herr S. A. Hedlund m. fl., samt i protektionistisk riktning af i första rummet Herr E. G. Boström m. fl.

Herr Hedlund, som är representant för Göteborg och en afgjord frihandelsvän, börjar sin reservation med att åberopa finansministerns yttrande, att tidpunkten icke är gynnsam för mera betydande nedsättningar i skyddstullarne eller genomgripande förändringar i öfrigt och betonar finansministerns uttalade åsigt, att man icke borde öfvergifva eller inskränka det system, som rådt under de senaste årtiondena i vår tullagstiftning. Han beklagar, att de uppgjorda förslagen till en tulltariff i en del fall avvika från sistnämnda princip, och det är häremot han hufvudsakligen afgifver sin reservation, i det han framhåller, att man i tullkomiténs sakrika utlåtande saknar en utredning öfver hvad skyddssystemet till fördel för en del fabrikanter kostar vårt lands öfriga befolkning. Reservanten anför i denna riktning, att det hittillsvarande skyddet på bomullsgarn, 8 öre pr. skålpund på 1879 års tillverkning, som var

14⁸/₁₀ millioner skålp., gör 1¹/₅ million kronor, hvilket utgör ungefär samma belopp som samtliga arbetarne i bomullsgarnsfabrikerna haft i aflöning. Skyddet på raffinadsocker anser reservanten svårare att på siffran uträkna, men utan gensaga från vederbörande har man beräknat denna skyddstull till 2¹/₄ öre pr. skålp. netto för fabrikanterne, hvilket på en tillverkning af 38 millioner skålp. år 1879 gör 850,000 kronor eller på 1000 arbetare 850 kronor pr. man.

Han söker äfven visa, huru tullen på en del varor, t. ex. på gröfre kläde, bomullsvaror m. m., derigenom att den utgår efter vikt och icke efter värde, verkar rent prohibitistiskt, omöjliggörande införsel och alltså fördyrande varorna för konsumenterna. Han framhåller, huru tullen å råsocker, fordom en ren finanstull, nu äfven kan anses som en skyddstull för hvitbetssockret, och likaså huru tullen å tobak från en ren finanstull småningom öfvergått till skyddstull för den svenska tobaksodlingen. Tullen å leksaker 150 öre mot 50 öre per kilo, anser han alldeles för hög. Han framhåller, att öfver 100 artiklar finnas i vår tulltaxa, som i tull inbringa under 1000 kronor årligen, deraf några gifva 1—4—7 kronor etc., och att det vore praktiskt riktigt om dessa artiklar blefve tullfria.

Vidare reserverar Herr Hedlund sig speciellt emot, att emballage och omhöljen, såsom askar, hvilka hittills fått afdragas såsom thara, framdeles skulle medräknas i tullvigten.

Han slutar med den önskan, «att den tid ej måtte vara alltför aflägsen, då svenska folket och dess ombud komme till en klar insigt deraf, att det fria varuutbytet emellan folken är likaså välsignelserikt, som det fria

utbytet mellan enskilde.» Den naturliga arbetsfördelning, som deraf framkallas, yttrar Herr Hedlund, länder alla till fördel, och det beroende, hvori folken dermed komme att stå till hvarandra — på samma sätt som de enskilde, då de ej sjelfve kunna åstadkomma alla vilkor för de med bildningen och välståndet växande behofven — detta beroende skall visa för enhver, att egen välfärd icke strider mot andras, utan tvärtom. Så skall äfven den rätta uppfattningen i afseende å den egna nyttan varda mäktigt medverkande till det stora mål: upprättande af ett stadgadt fredstillstånd mellan folken, som länge hägrat för människovännens blickar.»

Herr E. G. Boström deremot förer i sin reservation skyddsvännernas talan, i det han föreslår förhöjning å sulläder och bibehållande af de höga bomullsgarnstullarne samt att tull borde läggas å majs och risgryn; vidare yrkar han på tull å allt slags malen spanmål och malen krita jemte en förhöjning af vintullarne. Hvad de senare angår, hålla reservanterna på, att vin är just en artikel, som lämpar sig bäst för hög beskattning, enär den konsumeras af den förögnare delen af befolkningen.

Då förslaget inkom till riksdagen, blef det der föremål för flera dagars öfverläggning. Nu inträffade det hittills icke sporda förhållandet, att andra kammaren biföll bevillningsutskottets förslag, afslående således alla utaf reservanterne gjorda yrkanden på tullsatser å mjöl och fläsk samt högre tull å sulläder; hvaremot första kammaren, hvars flertal hittills representerat den frihandelsvänliga uppfattningen inom riksdagen, biföll den yrkade förhöjningen å sulläderstullen samt å krita. Vid den härom verkställda gemensamma omröstningen emellan

kamrarne segrade andra kammarens beslut i fråga om sulläddret och första kammarens i fråga om krita; varande alltså sistnämnda tullsats allt, hvad protektionismen kunde tillkämpa sig till ersättning af hvad den i andra hänseenden förlorat.

Här må icke lemnas oanmärkt, att protektionisterna, som i förra tider gjort borttagandet af tullen å alla lifsförnödenheter till ett oeftergifligt vilkor för möjligheten att nedsätta tullen å fabriksalster, numera med ifver omfattat sträfvandet att återinföra tullen just på lifsmedel, hvartill ju höra alla de ofvan nämnda jordbruksprodukterna. Förklaringen ligger deri, att man velat med denna eftergift åt jordbrukets förmenta fördel vinna riksdagens jordbrukare för högre tullsatser å vissa fabriksalster. Detta argument skulle i alla fall icke varit tillräckligt verksamt, så vida man icke dertill lagt ett annat, som slagit an på patriotismen, nemligen att genom höga tullsatser och dermed lagda hinder för införsel af främmande fabriksalster, «penningarna komme att stanna inom landet.» Detta gamla merkantilistiska argument, som spelat så stor rol inom statsekonomien, har, som man lätt kan föreställa sig, mycken betydelse hos en mängd af våra både större och mindre jordbrukare, och det är således mera underligt, att de protektionistiska syftena icke vunnit framgång, än att de hade stort hopp om en sådan.

De viktigaste tullförändringar kunna sammanfattas i följande:

	1881	1882 års tulltaxa.	
	års tull- taxa.		
	öre	öre	
Garn: bomulls- ofärgadt.....	19	15	per kilo
— — färgadt eller tryckt.....	33	30	—
— Kamel- och ull alla slag ofärg. och oblekt.....	24	20	—
— Linne, ofärgadt och oblekt.....	24	20	—
— — färgadt, blekt eller trykt...	47	40	—
— Jute färgadt, blekt eller tryckt.....	12	10	—
— segel eller bind- alla slag.....	24	20	—
Glas: Bunkar, burkar, buteljer och flaskor med inslipade proppar.....	2	10	—
— Apothekareståndkärl m. inbränd signatur.....	2	10	—
— Ljuskronglas (= andra slag).....	12	35	—
— Spegel- ofolierade, slipade och polerade af t. o. m. $\frac{1}{2}$ qv. m. yta af större dimensioner..	12	15	—
	12	25	—
— Spegel, folierade, af t. o. m. $\frac{1}{2}$ qv. m. yta af större dimensioner..	24	25	—
	24	40	—
Gryn, alla slag (inregistreringsafgift).....	1	fritt	—
Handskar.....	240	180	—
Hvetemjöl (inregistreringsafgift).....	1	fritt	—
Instrumenter: Tafel och Pianon.....	40 kr.	60 kr.	per stk.
— Flyglar.....	60 kr.	100 kr.	—
Krita (omaln och malen) ...	öre Fri	öre $\frac{1}{2}$	per kilo
Leksaker.....	50	150	—

{(Intet afdrag för askar och pappersomslag.)

{(för malen eller slammad.)

På ett annat område segrade deremot den protektionistiska uppfattningen fullständigt och det just på grund af förutnämnda merkantilistiska argument. Det var i fråga om tillverkningskatt å hvitbetssocker. Då vid slutet af 1860-talet man började i Sverige lifligt förorda odlandet af hvitbetor, kunde det ej undgå uppmärksamheten, att om denna odling toge stort omfång, skulle dermed den tullinkomst af 3—4 millioner, som landet drager af råsockertullen, kunna lida stort afbräck. Befolkningen komme att fortfarande vidkännas den gamla tullbeskattningen, hvarmed sockerpriset höjdes för konsumenterna med åtta till tio öre per skålpund, men någon statsinkomst uppstode ej deraf, enär tullen komme att verka endast såsom skydd för hvitbetssockertillverkningen. Till förekommande af denna statens stora förlust vore det således nödvändigt att belägga nämnda sockertillverkning med en accis, som motsvarade tullafgiften. Den första motionen härom väcktes vid 1867 års riksdag, motionen upprepades 1868, och man lyckades då genomdrifva en hemställan till regeringen om frågans utredning. Ändtligen bragtes 1869 frågan derhän, att skattefrihet beviljades till 1. Juli 1873, efter hvilken tid en accis skulle erläggas under tre år, motsvarande $\frac{1}{5}$ af tullafgiften å råsocker, hvilken accis borde från 1. Juli 1876 till 1. Juli 1879 höjas til $\frac{2}{5}$, för att under tre år derefter höjas med ytterligare $\frac{1}{5}$ och från 1. Juli 1882 till 1. Juli 1885 med ytterligare $\frac{1}{5}$, hvar efter accisen skulle fortfarande utgå med de då uppnådda fyra femtedelarne af tullafgiften.

De lysande förhoppningarna å hvitbetsodlingen visade sig dock snart hafva varit bländverk; hvitbetsodlingen med dithörande fabriker bragte stora förluster

åt egendomsegare och affärsmän, som derpå inläto sig, hvartill orsaken låg deri, att de för odlingen använda jordrymderna icke genomgått den höga kultur, som betan kräfvat. Vid början af 1880-talet återstod blott en enda hvitbetssockerfabrik, nämligen i Landskrona. Naturligtvis skulle denna omständighet framkalla klagomål öfver accisen, ehuru man likväl icke vågade tillskrifva företagens misslyckande denna afgift. — Å andra sidan hade också erfarenheten visat, att hvitbetssockertillverkningen väl icke komme att blifva så farlig för statsinkomsten, som man befarat. Det rönne således icke synnerligt motstånd vid 1879 års riksdag att få en förlängning på ytterligare 3 år af den accis utaf $\frac{2}{5}$, som fortgått sedan 1876 och hvilken bort 1879 höjas med ytterligare $\frac{1}{5}$. Emellertid borde med 1. Juli 1882 den uppskjutna förhöjningen inträda, och detta var något, som man från protektionistisk sida eller kanske rättare från hvitbetssockertillverkarnes sida önskade förebygga. På denna grund väcktes i begge kamrarna åtskilliga motioner i ämnet, hvilka gingo ut på att motverka förhöjningen på olika vägar. I bevillningsutskottet kom man till det resultat, att skatten skulle från och med 1. Juli 1882 till 1. Juli 1887 utgöra $\frac{5}{10}$, derifrån och till 1892 $\frac{6}{10}$, derifrån ytterligare till 1897 $\frac{7}{10}$, derifrån slutligen $\frac{8}{10}$, hvarvid man borde stanna. Mot detta utskottets förslag reserverade sig dels Herrar Bennich och Wærn samt Herr Hedlund, hvilken senare ville medgifva skattens höjning med $\frac{1}{10}$ hvart tredje år, men icke kunde gå in på en så lång tidrymd som 5 år för hvarje höjnings inträdande, och å andra sidan Herrar C. A. Jönsson och E. G. Boström, som icke ville medgifva någon förhöjning, utan önskade, att man fortfarande skulle stanna vid de $\frac{2}{5}$ delarne.

Under öfverläggningarna härom upplystes, att den förlust, som statsverket lidit från och med 1873, då hvitbetsodlingen började beskattas, till och med 1881 uppgått till i jemna tal 982,000 kronor, eller omkring 110,000 kronor om året, då man nemligen såsom förlust räknar skilnaden mellan den tullinkomst, som bort inflyta för det tillverkade sockret, och den erlagda skatten. Det upplystes tillika, att numera endast en fabrik, nemligen vid Arlöf i södra Skåne, fortfar med sin verksamhet.

Första kammaren biföll utskottets förslag, men andra kammaren Herrar C. A. Jönssons och E. G. Boströms reservationer, hvilken senare mening också segrade vid den gemensamma omröstningen emellan kamrarna.

Härvid inträffade, att en och annan, som ville häfda statens rätt i denna del, föredrog att rösta för den lägre accisen, framför det att binda staten vid en något högre för en tidrymd af 15 år. Argumenterna från andra kammarens flertals sida voro hufvudsakligen den förut omnämnda merkantilistiska satsen, att det vore en fördel att «penningarna stannade inom landet», genom att sockret här tillverkades, och det var fåfängt att söka öfvertyga landtmännen om, att det vore fördelaktigare att tillbyta sig socker mot spanmål, än att tillverka det förra så ogynnsamt, att staten dertill måste bidraga med ett skydd af öfver 100,000 kronor om året.

Förgäfves påvisades tillika, att en hvitbetsodling å säg 20,000 tunnland eller låt vara något mer skånsk åkerjord med dertill hörande sockertillverkning komme att beröfva staten en inkomst af omkring 4 mill. kr. eller lika mycket som det högt öfverklagade indelningsverket beräknats kosta. Skälet strandade mot argumentet: «penningar inom landet.»
